

Η ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών

Ἰωάννης Χρυσόστομος, Εἰς τό ῥητόν τοῦ Προφήτου Δαυῖδ
PG 55, 517-518 (διασκευή)

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (περ. 354-407 μ.Χ.), ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, οἰκουμενικός διδάσκαλος καὶ ἅγιος τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, προσπάθησε νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀδικία καὶ τὴν διαφθορά, νὰ δώσῃ κουράγιο σὲ κάθε ἀνίσχυρο καὶ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὶς αἰρέσεις. Οραματιζόταν τὴν ἐπάνοδο τῶν πιστῶν στὴν ἀπλότητα καὶ τὴν καθαρότητα τῆς πρώτης χριστιανικῆς ἐποχῆς. Βαθὺς ἀνατόμος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, πολέμησε κάθε κακὸ με τὴν ρητορικὴ του δεινότητα. Ὁ ἴδιος ἔκανε πράξη τὰ κηρύγματά του μοιράζοντας ὅλα τὰ υπάρχοντά του σὲ ὅσους εἶχαν ἀνάγκη καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς ἀδυνάτους ἀπὸ τὶς αὐθαιρέσεις τῶν ἰσχυρῶν. Τὶς ομιλίες του παρακολουθοῦσαν πλήθῃ κόσμου. Στὸ ἀπόσπασμα ποὺ θὰ μελετήσετε ἐπισημαίνει τὴν ἀνάγκη νὰ εἴμαστε ἐλεήμονες.

Ἀγαπητοί, μὴ γινώμεθα τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι. Ἐκεῖνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν τοῦ ἄλλου πλέον ἔχει· σὺ δὲ ἄνθρωπος ὢν, θηρίου γίνῃ χαλεπώτερος, μυρίων πενήτων τροφὰς μιᾷ κατακλείων οἰκία. Καίτοι γε οὐχ ἡ φύσις ἡμῖν μόνη κοινή, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα· οὐρανὸς κοινὸς καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ ἀήρ καὶ θάλασσα καὶ γῆ καὶ ζωὴ καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας καὶ νόσος καὶ ὑγεία καὶ χρεῖα τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων. Πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τοὺς ἐν τοσοῦτοις κοινωνοῦντας ἀλλήλοις ἐν τοῖς χρήμασιν οὕτως εἶναι πλεονέκτας, καὶ τὴν αὐτὴν μὴ διατηρεῖν ἰσονομίαν; Ὁ γὰρ θάνατος τῆς μὲν ἀπολαύσεως ἀπάγει, πρὸς δὲ τὰς εὐθύνas ἄγει. Ἴν' οὖν μὴ τοῦτο γένηται, πολλῇ χρῆσώμεθα τῇ ἐλεημοσίῃ. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἣ καὶ ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας. Τὰ περιττὰ δὴ ποιήσωμεν χρήσιμα, τὸν πολὺν προέμενοι πλοῦτον, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, κἂν μυρία πεπλημμεληκότες ὦμεν, ὁ Θεὸς μεταδώσει ἡμῖν συγγνώμης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ἀγαπητοί, μὴ γινώμεθα θηριωδέστεροι τῶν ἀλόγων.
Αγαπητοί, ας μὴ γίνουμε αγριότεροι ἀπὸ τὰ ἀλογα ζῶα

Ἐκείνοις πάντα κοινὰ καὶ οὐδὲν ἔχει πλέον τοῦ ἄλλου·
Σ' ἐκεῖνα ὅλα εἶναι κοινὰ καὶ κανένα δὲν ἔχει περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα·

σὺ δὲ ὢν ἄνθρωπος, γίνη χαλεπώτερος θηρίου,
εσὺ ὅμως ἀν καὶ εἶσαι ἄνθρωπος, γίνεσαι πιο σκληρός ἀπὸ θηρίο,

κατακλείων μιᾶ οἰκίᾳ τροφᾶς μυρίων πενήτων.
κλείνοντας ἐρμητικά σε ἓνα σπῆτι ὅσα τρόφιμα θὰ ἀρκοῦσαν γιὰ νὰ θρέψουν ἀμέτρητους φτωχοὺς.

Καίτοι γε οὐ μόνη ἡ φύσις κοινὴ ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα πλείονα·
Καὶ βέβαια, δὲν εἶναι μόνο ἡ φύση κοινὴ σε ἐμᾶς, ἀλλὰ καὶ ἄλλα περισσότερα·

οὐρανὸς κοινὸς καὶ ἥλιος καὶ σελήνη καὶ ἀστέρες καὶ ἀήρ
ο οὐρανὸς εἶναι κοινὸς καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ τὰ ἀστέρια καὶ ὁ ἀέρας

καὶ θάλασσα καὶ γῆ καὶ ζωὴ καὶ τελευτὴ καὶ γῆρας καὶ νόσος
καὶ ἡ θάλασσα καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος καὶ τὰ γηρατεῖα καὶ ἡ ἀρρώστια

καὶ ὑγεία καὶ χρεῖα τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων.
καὶ ἡ υγεία καὶ ἡ ἀνάγκη τροφῆς καὶ ρούχων.

Πῶς, οὖν, οὐκ ἄτοπον τοὺς κοινωνοῦντας ἀλλήλοις ἐν τοσοῦτοις
Πῶς, λοιπὸν, δὲν εἶναι παράλογο αὐτοῖς ποὺ μοιράζονται μεταξὺ τους τόσα πολλὰ

εἶναι οὕτως πλεονέκτας ἐν τοῖς χρήμασιν,
νὰ εἶναι τόσο πλεονέκτες στὰ χρήματα,

καὶ μὴ διατηρεῖν τὴν αὐτὴν ἰσωνομίαν;
καὶ νὰ μὴ διατηροῦν τὴν ἴδια ἰσωνομία;

Ὁ γὰρ θάνατος ἀπάγει μὲν τῆς ἀπολαύσεως ἄγει δὲ πρὸς τὰς εὐθύνas.
Γιὰτὶ ὁ θάνατος ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἀπόλαυση καὶ ὁδηγεῖ στὴν τιμωρία.

Ἵνα μὴ γένηται οὖν τοῦτο, χρῆσώμεθα τῇ ἐλεημοσίῃ πολλῇ.
Γιὰ νὰ μὴ γίνῃ λοιπὸν αὐτό, ας ἐφαρμόσουμε τὴν ἐλεημοσίῃ σε μεγάλο βαθμό.

Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἣ καὶ ἐξαιρήσεται ἡμᾶς τῆς τιμωρίας.
Γιὰτὶ αὕτη εἶναι ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἡ ὁποία καὶ θὰ ἀπαλλάξῃ ἐμᾶς ἀπὸ τὴν τιμωρία.

Ποιήσωμεν, δὴ, τὰ περιττὰ χρήσιμα, προέμενοι τὸν πολὺν πλοῦτον,
Ἀς κάνουμε, λοιπὸν, τὰ περιττὰ χρήσιμα, ἀφοῦ παραμερίσουμε τὸν πολὺ πλοῦτο,

καὶ ὁ Θεὸς μεταδώσει ἡμῖν συγγνώμης ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως,
καὶ ὁ Θεὸς θὰ δώσει σε ἐμᾶς συγχώρεση τὴν ἡμέρα τῆς κρίσεως,

κᾶν πεπλημμεληκότες ὦμεν μυρία.
κι ἀν ἔχουμε διαπράξῃ παραπτώματα μυριάδες.

Ερμηνευτικά σχόλια

μη ὤμεν τῶν ἀλόγων θηριωδέστεροι:

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στηρίζει την επιχειρηματολογία του στο ότι ο άνθρωπος είναι ον ἔλλογον (έν + λόγος), σε αντίθεση με τα ζώα που είναι όντα ἄλογα (ἀ- + λόγος). Ο «λόγος» επέτρεψε στον άνθρωπο να δημιουργήσει κοινωνία και πολιτισμό, κάτι που δεν επιτεύχθηκε από τα άλλα πλάσματα της δημιουργίας. Ο άνθρωπος πολλές φορές, από τη λαχτάρα του να αποκτήσει πλούτο, ενεργεί με τρόπο αλαζονικότερο και βιαιότερο ακόμη και από τα πιο άγρια θηρία και γίνεται «θηριωδέστερος τῶν ἀλόγων».

πολλῆ χρησώμεθα τῇ ἐλεημοσύνῃ:

Φάρμακο που λυτρώνει τον άνθρωπο από τη θηριώδη συμπεριφορά του είναι, σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο, η ελεημοσύνη, που δηλώνει την αγάπη προς τον συνάνθρωπο, την καλοσύνη και τη διάθεση για βοήθεια. Αυτή η διάθεση μπορεί να αντισταθμίσει πολλά ανθρώπινα παραπτώματα και να προσφέρει τη συγχώρεση του Θεού σε όποιον έχει αμαρτήσει. Η χριστιανική διδασκαλία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον σεβασμό και στην αγάπη για τον πλησίον (ἀγάπα τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν) και τα θεωρεί απαραίτητη προϋπόθεση για την κατάκτηση της Βασιλείας των Ουρανών.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποιες είναι οι διαφορές του ανθρώπου από τα ζώα σύμφωνα με τον Ιωάννη τον Χρυσόστομο;
2. Ποια κοινά στοιχεία ενώνουν και εξομοιώνουν τους ανθρώπους μεταξύ τους σύμφωνα με το κείμενο; Είναι αυτά μόνο θετικά ή και αρνητικά;
3. Ποια τύχη περιμένει τον άνθρωπο που δε λαμβάνει υπόψη του τους ανήμπορους συνανθρώπους του, σύμφωνα με το κείμενο; Ποιο μέσο έχει στη διάθεσή του ο άνθρωπος, προκειμένου να αποφύγει τη μετά θάνατον τιμωρία;
4. Με ποιες άλλες χριστιανικές αρετές συνδέεται η ελεημοσύνη;

Γ.1.

1. Υποτακτική ενεστώτα του ρ. εἰμί και παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων Ε.Φ.

Κλίση υποτακτικής ενεστώτα του εἰμί

ῶ
ῆς
ῆ
ῶμεν
ῆτε
ῶσι(ν)

Αν μάθεις καλά την υποτακτική του εἰμί θα ξέρεις όλες τις υποτακτικές!

Κλίση υποτακτικής παρακειμένου

ΜΟΝΟΛΕΚΤΙΚΑ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΑ	
λελύκ-ω	λελυκώς, -υῖα, -ός	ῶ
λελύκ-ης	» » »	ῆς
λελύκ-η	» » »	ῆ
λελύκ-ωμεν	λελυκότες, -υῖαι, -ότα	ῶμεν
λελύκ-ητε	» » »	ῆτε
λελύκ-ωσιν	» » »	ῶσιν

2. Αλληλοπαθητική αντωνυμία

Αλληλοπαθητική λέγεται η αντωνυμία που χρησιμοποιείται για να δηλώσει ότι δύο ή περισσότερα πρόσωπα ενεργούν και παθαίνουν παράλληλα.

π.χ. ἀγαπᾶτε ἀλλήλους

Η αλληλοπαθητική αντωνυμία επειδή φανερώνει δύο ή περισσότερα πρόσωπα έχει μόνο δυϊκό και πληθυντικό αριθμό. Δε συνηθίζεται στην ονομαστική και έχει μόνο πλάγιες πτώσεις και στα τρία γένη.

	ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
γενική	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
δοτική	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
αιτιατική	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

Γ.2. Απρόσωπη σύνταξη

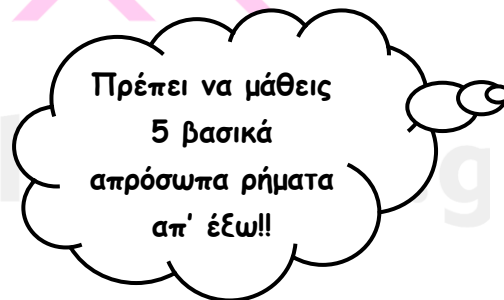
Μερικά ρήματα λέγονται **απρόσωπα** ή **τριτοπρόσωπα**, γιατί βρίσκονται συνήθως στο **γ' ενικό πρόσωπο**.

Τα απρόσωπα ρήματα όπως και οι απρόσωπες εκφράσεις -που σχηματίζονται με το ρήμα **έστί-** δεν **έχουν** ως **υποκείμενο** κάποιο πρόσωπο ή πράγμα αλλά:

- **ένα απαρέμφατο** (άναρθρο)
π.χ. Ἐθέλομεν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῶν δικαίων.
- **μία δευτερεύουσα ονοματική πρόταση**.
π.χ. Λέγεται ὅτι ἀποθνήσκει.

Απρόσωπα ρήματα:

δεῖ (=πρέπει), **προσῆκει** (=ταιριάζει), **χρή** (=πρέπει), **δοκεῖ** (=φαίνεται καλό), ἔξεστι, ἔστιν, ἔνεστι, πάρεστι, ἐγχωρεῖ, (=εἶναι δυνατόν), εἴμαρται, πρέπει, ἀρκεῖ, μέλλει, λέγεται, ἀγγέλεται, ὁμολογεῖται, εἴρηται, ἄδεταί, νομίζεται κ.λ.π.

Απρόσωπες εκφράσεις:

- **ουδέτερο επιθέτου ή ουσιαστικό ή ουδέτερο μετοχής + έστί**
δηλον έστί (είναι φανερό), ανάγκη έστί, καλόν έστί, φανερόν έστί, πρέπει έστί, δέον έστί (=είναι πρέπει), δίκαιον έστί, ἄξιον έστί, ὦρα έστί (=είναι ο κατάλληλος χρόνος), καιρός έστί (=είναι ευκαιρία), εἰκός έστί, χρεών έστί, ράδιον έστί (=είναι εύκολο), οἶον τ' έστί (=είναι δυνατόν)
- **επίρρημα + έχει**
καλῶς έχει, ἀναγκαῖως έχει, ραδίως έχει, εὖ έχει, κακῶς έχει, ἀπόρως έχει

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Στην απρόσωπη σύνταξη συνήθως δίπλα στο απρόσωπο ρήμα ή την απρόσωπη έκφραση υπάρχει μία **δοτική**, η οποία δηλώνει το πρόσωπο που ενεργεί. Αυτή η δοτική ονομάζεται **δοτική προσωπική**.

π.χ. Ἔδοξεν **αὐτοῖς** πορεύεσθαι. (=φάνηκε καλό σ' αυτούς να προχωρήσουν)

Πρέπει **μοί** μαθεῖν. (=Πρέπει να μάθω. **ἐγώ** εννοείται από το **μοι**)

Στην απρόσωπη σύνταξη το **υποκείμενο του απαρεμφάτου** βρίσκεται σε πτώση **αιτιατική**. Αν δεν υπάρχει η αιτιατική, τότε ψάχνουμε για τη δοτική, τη μετατρέπουμε σε αιτιατική και μ' αυτόν τον τρόπο βρίσκουμε το υποκείμενο του απαρεμφάτου.

π.χ. Πρέπει μοί μαθεῖν.

P δοτ. προσ. Υρ (τελικό απαρέμφατο)

Τη μετατρέπουμε σε αιτιατική, δηλαδή: **μέ**
και αυτό είναι το υποκείμενο του απαρεμφάτου.
Έχουμε επομένως ετεροπροσωπία.

arxaia-latinika.gr